

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Ι - Νομικές και διοικητικές διατάξεις.....	4
Άρθρο 1 – Κείμενα αναφοράς.....	4
Άρθρο 2 - Αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής και αλληλογραφία.....	4
Άρθρο 3 - Συμμετέχοντες.....	5
Άρθρο 4 – Ρόλος και υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου.....	5
Άρθρο 5 – Ρόλος και υποχρεώσεις των συμπραττόντων δικαιούχων.....	6
Άρθρο 6 – Κοινές υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου και των συμπραττόντων δικαιούχων.....	6
Άρθρο 7 – Συγχρηματοδότες του έργου.....	7
Άρθρο 8 – Υπεργολάβοι.....	7
Άρθρο 9 – Ρόλος των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης.....	8
Άρθρο 10 – Αστική ευθύνη.....	8
Άρθρο 11 – Σύγκρουση συμφερόντων.....	8
Άρθρο 12 – Εκθέσεις επί της τεχνικής δραστηριότητας.....	9
Άρθρο 13 – Δράσεις επικοινωνίας, δημοσιότητα της στήριξης της Ένωσης και οπτικοακουστικά προϊόντα.....	10
Άρθρο 14 – Χωρικά δεδομένα.....	11
Άρθρο 15 – Τροποποίηση της συμφωνίας.....	11
Άρθρο 16 – Καθυστερημένη εκτέλεση.....	12
Άρθρο 17 – Αναβολή της ημερομηνίας λήξης.....	12
Άρθρο 18 – Μείωση των επιδόσεων και τεχνικές αστοχίες.....	13
Άρθρο 19 – Περάτωση του έργου.....	13
Άρθρο 20 - Εμπιστευτικότητα.....	14
Άρθρο 21 – Προστασία δεδομένων.....	15
Άρθρο 22 – Κυριότητα και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων.....	15
Άρθρο 23 Εφαρμοστέο δίκαιο και αρμόδιο δικαστήριο.....	16
ΜΕΡΟΣ ΙΙ – Δημοσιονομικές διατάξεις.....	17
Άρθρο 24 – Χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης στο έργο.....	17
Άρθρο 25 – Επιλέξιμα έξοδα.....	18
Άρθρο 26 – Μη επιλέξιμα έξοδα.....	21
Άρθρο 27 – Οικονομικές κυρώσεις.....	22
Άρθρο 28 – Τρόπος πληρωμής.....	23
Άρθρο 29 – Κατάσταση δαπανών και εσόδων.....	26
Άρθρο 30 – Φόρος προστιθέμενης αξίας.....	26
Άρθρο 31 – Ανεξάρτητος οικονομικός έλεγχος.....	26

Άρθρο 32 – Οικονομικός έλεγχος της Επιτροπής.....	27
Άρθρο 33 – Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	28
Άρθρο 34 – Κρατική ενίσχυση.....	28
Άρθρο 35 – Αγορά γης/δικαιωμάτων, μίσθωση γης	28

ΜΕΡΟΣ Ι - Νομικές και διοικητικές διατάξεις

Άρθρο 1 – Κείμενα αναφοράς

Όλα τα έργα του LIFE+ εκτελούνται σύμφωνα με τα κατωτέρω, κατά σειρά προτεραιότητας:

- τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 614/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Μαΐου 2007 (LIFE+)¹,
- τις ειδικές διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης που εστάλη για υπογραφή στο συντονιστή δικαιούχο,
- τις παρούσες κοινές διατάξεις που περιλαμβάνονται στη συμφωνία επιδότησης,
- την πρόταση έργου (στο εξής «το έργο») που ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης (παράρτημα Ι),

τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της συμφωνίας επιδότησης.

Άρθρο 2 - Αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής και αλληλογραφία

- 2.1 Για τους σκοπούς της εφαρμογής των κατωτέρω διατάξεων, η Επιτροπή εκπροσωπείται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος στο πρόσωπο του διατάκτη ή του δευτερεύοντος διατάκτη.
- 2.2 Όλα τα έγγραφα αλληλογραφίας πρέπει να φέρουν τον αριθμό ταυτοποίησης και τον τίτλο του έργου και να αποστέλλονται στις ακόλουθες διευθύνσεις:

Για έργα του στοιχείου LIFE+ Φύση & Βιοποικιλότητα, LIFE+ Ενημέρωση και Επικοινωνία που ασχολούνται με τη Φύση και την Βιοποικιλότητα

**European Commission
Directorate-General Environment
Unit ENV.E.3 - BU-9 2/58
B - 1049 Brussels**

Για έργα του στοιχείου LIFE+ Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση, LIFE+ Ενημέρωση και Επικοινωνία που δεν ασχολούνται με τη Φύση και την Βιοποικιλότητα

**European Commission
Directorate-General Environment
Unit ENV.E.4 - BU-9 2/1
B - 1049 Brussels**

Αντίγραφο όλων των εγγράφων αλληλογραφίας πρέπει να αποστέλλεται στην εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που ορίζει η Επιτροπή.

¹ ΕΕ L 149, 9.6.2007, σ. 1.

Η αλληλογραφία θεωρείται ότι έχει παραληφθεί από την Επιτροπή την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε αριθμό πρωτοκόλλου από την προαναφερόμενη αρμόδια μονάδα της Επιτροπής.

Άρθρο 3 - Συμμετέχοντες

Οι «συμμετέχοντες» στα έργα LIFE+ εμπίπτουν σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με το ρόλο και τις υποχρεώσεις τους:

- συντονιστής δικαιούχος,
- συμπράττων(-οντες) δικαιούχος(-οι),
- συγχρηματοδότης(-ες), και
- υπεργολάβος(-οι).

Άρθρο 4 – Ρόλος και υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου

- 4.1 Ως «συντονιστής δικαιούχος» νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι αποκλειστικά υπεύθυνο έναντι της Επιτροπής, νομικά και οικονομικά, για την πλήρη εκτέλεση των μέτρων του έργου με σκοπό την επίτευξη των στόχων του έργου και για τη διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου.
- 4.2 Ο συντονιστής δικαιούχος, μέσω της εντολής που παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας συμφωνίας επιδότησης, εξουσιοδοτείται από τους συνδεδεμένους δικαιούχους να ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό τους για την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης και των πιθανών μεταγενέστερων τροποποιήσεων της με την Επιτροπή.
- 4.3 Ο συντονιστής δικαιούχος δέχεται όλες τις διατάξεις της συμφωνίας με την Επιτροπή.
- 4.4 Δυνάμει της υπογεγραμμένης εντολής, μόνο ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται να λαμβάνει κονδύλια από την Επιτροπή και να κατανέμει τα ποσά κατ' αναλογία της συμμετοχής των συμπραττόντων δικαιούχων στο έργο και όπως ορίζεται στη συμφωνία μεταξύ των συμπραττόντων δικαιούχων κατά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 4.8.
- 4.5 Σε περίπτωση που ένας συμπράττων δικαιούχος/συγχρηματοδότης μειώσει τη χρηματοδοτική συνεισφορά του, ο συντονιστής δικαιούχος, σε συμφωνία με τους συμπράττοντες δικαιούχους, υποχρεούται να βρει τους απαραίτητους πόρους για να εξασφαλιστεί η σωστή υλοποίηση του έργου. Σε καμία περίπτωση δεν αυξάνει η Επιτροπή τη συμμετοχή της ή το ποσοστό συγχρηματοδότησης που έχει αναλάβει.
- 4.6 Ανεξαρτήτως των διατάξεων του άρθρου 24, ο συντονιστής δικαιούχος συνεισφέρει χρηματοδοτικά στο έργο.
- 4.7 Ο συντονιστής δικαιούχος είναι ο μοναδικός συνομιλητής της Επιτροπής και ο μοναδικός συμμετέχων που υποβάλλει εκθέσεις απ' ευθείας στην Επιτροπή σχετικά με την τεχνική και οικονομική πορεία του έργου. Ως εκ τούτου, ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει στην Επιτροπή όλες τις απαραίτητες εκθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 12.
- 4.8 Ο συντονιστής δικαιούχος συνάπτει συμφωνίες με όλους τους συμπράττοντες δικαιούχους, στις οποίες περιγράφεται η τεχνική και χρηματοδοτική συμμετοχή τους στο έργο. Οι εν λόγω συμφωνίες συνάδουν απόλυτα με τη συμφωνία επιδότησης που έχει υπογραφεί με την Επιτροπή, κάνουν ακριβή αναφορά στις

παρούσες κοινές διατάξεις και περιέχουν κατ' ελάχιστο όσα περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή. Υπογράφονται από το συντονιστή δικαιούχο και τους συμπράττοντες δικαιούχους και κοινοποιούνται στην Επιτροπή εντός εννέα μηνών από την έναρξη του έργου. Οι διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης, συμπεριλαμβανομένης της εντολής (άρθρα 5.2 και 5.3), έχουν προτεραιότητα έναντι κάθε άλλης συμφωνίας μεταξύ των συμπραττόντων δικαιούχων και του συντονιστή δικαιούχου που ενδεχομένως επηρεάζουν την εκτέλεση της ανωτέρω συμφωνίας μεταξύ του συντονιστή δικαιούχου και της Επιτροπής.

Άρθρο 5 – Ρόλος και υποχρεώσεις των συμπραττόντων δικαιούχων

- 5.1 Συμπράττοντες δικαιούχοι είναι αποκλειστικά οι φορείς που ορίζονται ως τέτοιοι στο έργο και δεσμεύονται για την υλοποίηση του έργου μέσω σχετικών εντύπων. Ο συμπράττων δικαιούχος υπογράφει τη συμφωνία που προβλέπεται στο άρθρο 4.8 και συμμετέχει άμεσα στην τεχνική εκτέλεση μίας ή περισσότερων εργασιών του έργου.
- 5.2 Ο συμπράττων δικαιούχος, μέσω της εντολής που παρατίθεται στο παράρτημα της συμφωνίας επιδότησης, εξουσιοδοτεί το συντονιστή να ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό του για την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης και των πιθανών μεταγενέστερων τροποποιήσεων της με την Επιτροπή. Συνεπώς, ο συμπράττων δικαιούχος εξουσιοδοτεί το συντονιστή δικαιούχο να αναλάβει πλήρως τη νομική ευθύνη για την εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης.
- 5.3 Ο συμπράττων δικαιούχος δέχεται όλες τις διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης με την Επιτροπή, ιδίως όλες τις διατάξεις που επηρεάζουν το συμπράττοντα δικαιούχο και το συντονιστή δικαιούχο. Ειδικότερα, αναγνωρίζει ότι μέσω της υπογραφόμενης εντολής μόνο ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται να λάβει κονδύλια από την Επιτροπή και να κατανείμει τα ποσά κατ' αναλογία της συμμετοχής του συμπράττοντος δικαιούχου στη δράση.
- 5.4 Ο συμπράττων δικαιούχος πράττει παν δυνατό για να βοηθήσει το συντονιστή δικαιούχο να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του εκ της συμφωνίας επιδότησης. Ειδικότερα, ο συμπράττων δικαιούχος χορηγεί στο συντονιστή δικαιούχο όλα τα τυχόν αναγκαία έγγραφα ή πληροφορίες (τεχνικές και οικονομικές) και τούτο κατά το συντομότερο δυνατό αφού λάβει σχετικό αίτημα του συντονιστή δικαιούχου.
- 5.5 Κάθε συμπράττων δικαιούχος πρέπει να συνεισφέρει οικονομικά στο έργο και επωφελείται από τη χρηματοδοτική συνεισφορά της Επιτροπής υπό τις προϋποθέσεις της συμφωνίας που προβλέπεται στο άρθρο 4.8.
- 5.6 Οι συμπράττοντες δικαιούχοι δεν υποβάλλουν έκθεση απ' ευθείας στην Επιτροπή σχετικά με την τεχνική και οικονομική πορεία του έργου, εκτός αν τους ζητηθεί ρητά από την Επιτροπή.

Άρθρο 6 – Κοινές υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου και των συμπραττόντων δικαιούχων

- 6.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι τηρούν ενημερωμένα λογιστικά βιβλία, κατά τις συνήθεις λογιστικές συμβάσεις που τους επιβάλλει ο νόμος και οι ισχύοντες κανονισμοί. Χάριν της ιχνηλασιμότητας δαπανών και εσόδων, θα εφαρμόζεται σύστημα αναλυτικής λογιστικής (λογιστικής κέντρων κόστους). Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι διατηρούν, καθόλη τη διάρκεια του έργου και τουλάχιστον για μια πενταετία μετά την τελική

πληρωμή, όλα τα κατάλληλα παραστατικά εξόδων και εσόδων του έργου, όπως αυτά έχουν υποβληθεί στην Επιτροπή, όπως τεύχη διαγωνισμών, τιμολόγια, δελτία παραγγελίας, αποδείξεις πληρωμών, εκκαθαριστικά σημειώματα αποδοχών, καταστάσεις ελέγχου του χρόνου εργασίας και κάθε άλλο έγγραφο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό και την παρουσίαση του κόστους. Τα παραστατικά αυτά είναι σαφή, ακριβή και αποτελεσματικά, υποβάλλονται δε στην Επιτροπή όταν ζητηθούν. Ο συντονιστής δικαιούχος διατηρεί αντίγραφα όλων των παραστατικών των συμπραττόντων δικαιούχων.

- 6.2 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι φροντίζουν να περιλαμβάνουν όλα τα τιμολόγια σαφή αναφορά στο έργο, μέσω της οποίας συνδέονται με το σύστημα αναλυτικής λογιστικής.
- 6.3 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι εξασφαλίζουν τη δημοσιότητα της στήριξης της Ένωσης όπως ορίζεται στο άρθρο 13.
- 6.4 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι μοιράζονται ελεύθερα την τεχνογνωσία που απαιτείται για την υλοποίηση του έργου.
- 6.5 Ο συντονιστής δικαιούχος δεν ενεργεί, στο πλαίσιο του έργου, ως υπεργολάβος ή προμηθευτής των συμπραττόντων δικαιούχων. Οι συμπράττοντες δικαιούχοι δεν ενεργούν, στο πλαίσιο του έργου, ως υπεργολάβοι ή προμηθευτές του συντονιστή δικαιούχου ή άλλων συμπραττόντων δικαιούχων.

Άρθρο 7 – Συγχρηματοδότες του έργου

- 7.1 Οι συγχρηματοδότες συνεισφέρουν μόνο οικονομικά στο έργο, δεν συμμετέχουν άμεσα στην τεχνική υλοποίηση του έργου και δεν επωφελούνται από την χρηματοδότηση της Ένωσης.
- 7.2 Ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συμπράττοντες δικαιούχοι συνάπτουν με τους συγχρηματοδότες κάθε αναγκαία συμφωνία για την εξασφάλιση της συγχρηματοδότησης, υπό τον όρο ότι δεν αθετούνται κατ' αυτόν τον τρόπο οι υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου ή/και των συμπραττόντων δικαιούχων, όπως ορίζονται στη συμφωνία επιδότησης.

Άρθρο 8 – Υπεργολάβοι

- 8.1 Για συγκεκριμένες εργασίες ορισμένης διάρκειας, ένα έργο μπορεί να περιλαμβάνει και υπεργολάβους, οι οποίοι δεν θεωρούνται ως συμπράττοντες δικαιούχοι.
- 8.2 Οι υπεργολάβοι παρέχουν εξωτερικές υπηρεσίες στο συντονιστή δικαιούχο ή/και στους συμπράττοντες δικαιούχους, οι οποίοι εξοφλούν ολοσχερώς το τίμημα της παρεχόμενης υπηρεσίας.
- 8.3 Οι υπεργολάβοι δεν επενδύουν οικονομικούς πόρους στο έργο και, συνεπώς, δεν επωφελούνται από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που ενδεχομένως απορρέουν από το έργο.
- 8.4 Κάθε συντονιστής δικαιούχος/συμπράττων δικαιούχος που είναι δημόσιος φορέας πρέπει να αναθέτει συμβάσεις υπεργολαβίας σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες περί δημόσιων διαγωνισμών και τις οδηγίες της Ένωσης περί δημόσιων διαγωνισμών.

Για τις συμβάσεις που υπερβαίνουν τις 125 000 €, οι συντονιστές δικαιούχοι/συμπράττοντες δικαιούχοι που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα ζητούν την υποβολή προσφορών από δυνητικούς υπεργολάβους και αναθέτουν τη

σύμβαση στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά· στο πλαίσιο αυτό τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των δυνητικών υπεργολάβων και φροντίζουν για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων.

Οι κανόνες σχετικά με τους διαγωνισμούς που αναφέρονται στις προηγούμενες δύο παραγράφους ισχύουν και στην περίπτωση αγοράς διαρκών αγαθών.

- 8.5 Όλα τα τιμολόγια που εκδίδουν οι υπεργολάβοι περιέχουν σαφή αναφορά στο έργο LIFE+ (δηλαδή, αριθμό και τίτλο ή σύντομο τίτλο) και στην παραγγελία που εξέδωσε ή τη σύμβαση υπεργολαβίας που συνήψε ο συντονιστής/συμπράττων δικαιούχος. Όλα τα τιμολόγια πρέπει να είναι αρκούντως αναλυτικά, ώστε να καθίστανται φανερά τα επί μέρους στοιχεία της παρεχόμενης υπηρεσίας (δηλαδή σαφής περιγραφή και κόστος κάθε στοιχείου).

Άρθρο 9 – Ρόλος των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης

- 9.1 Για την παρακολούθηση του έργου, η Επιτροπή επικουρείται από εξωτερικές ομάδες παρακολούθησης. Οι ομάδες παρακολούθησης παρέχουν τη συνδρομή τους παρακολουθώντας και αξιολογώντας την πρόοδο του έργου και τη συνοχή του με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες. Ενεργούν αυστηρά ως συμβουλευτικό σώμα της Επιτροπής. Οι ομάδες παρακολούθησης είναι ανεξάρτητες από τα έργα. Οι ομάδες παρακολούθησης ελέγχουν την υλοποίηση του έργου και αξιολογούν τις εκθέσεις που υποβάλλονται στην Επιτροπή.
- 9.2 Οι ομάδες παρακολούθησης δεν είναι εξουσιοδοτημένες να λαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση εκ μέρους της Επιτροπής. Μια σύσταση ή δήλωση της ομάδας παρακολούθησης προς το συντονιστή δικαιούχο ή τους συμπράττοντες δικαιούχους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εκφράζει θέση της Επιτροπής.
- 9.3 Οι εξωτερικές ομάδες παρακολούθησης δεσμεύονται από τους κανόνες εμπιστευτικότητας που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των συμμετεχόντων στο έργο και της Επιτροπής (κατά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 20).

Άρθρο 10 – Αστική ευθύνη

- 10.1 Η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες και για οποιονδήποτε λόγο, για αξιώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία επιδότησης σχετικά με ζημία ή βλάβη κατά την υλοποίηση του έργου. Καμία αξίωση για αποζημίωση ή εξόφληση που συνοδεύει μια τέτοια καταγγελία δεν θα γίνει δεκτή από την Επιτροπή.
- 10.2 Ο συντονιστής δικαιούχος απαλλάσσει την Επιτροπή από κάθε ευθύνη η οποία συνδέεται με τη σχέση του με τους συμπράττοντες δικαιούχους ή με τη συμφωνία που συνυπέγραψαν στο πλαίσιο αυτό.
- 10.3 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι αναλαμβάνουν την αποκλειστική ευθύνη έναντι τρίτων, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης για κάθε είδους ζημία που υπέστησαν τρίτοι κατά την εκτέλεση του έργου.

Άρθρο 11 – Σύγκρουση συμφερόντων

- 11.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συμπράττοντες δικαιούχοι δεσμεύονται να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή κάθε κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων που θα μπορούσε να θίξει την αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης. Συγκεκριμένα, σύγκρουση συμφερόντων

θα μπορούσε να προκύψει από οικονομικό συμφέρον, πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από οποιοδήποτε άλλο κοινό συμφέρον.

- 11.2 Σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων, η Επιτροπή πρέπει να ενημερωθεί γραπτώς αμέσως. Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συμπράττοντες δικαιούχοι λαμβάνουν αμελλητί κάθε αναγκαίο μέτρο για την επανόρθωση της κατάστασης. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να ελέγξει την καταλληλότητα των μέτρων και να προβεί η ίδια σε περαιτέρω ενέργειες, εφόσον το κρίνει σκόπιμο.

Άρθρο 12 – Εκθέσεις επί της τεχνικής δραστηριότητας

- 12.1 Ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να ενημερώνει σε τακτά διαστήματα την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο και τα επιτεύγματα των έργων LIFE+ υποβάλλοντας τις ακόλουθες εκθέσεις:

- αρχική έκθεση, η οποία υποβάλλεται εντός εννέα μηνών από την έναρξη του έργου·
- τελική έκθεση, η οποία υποβάλλεται εντός τριών μηνών από το τέλος του έργου·
- για έργα διάρκειας άνω των 24 μηνών, στα οποία η συνεισφορά της Ένωσης υπερβαίνει τις 300 000 €, ενδιάμεση έκθεση, η οποία υποβάλλεται μαζί με την αίτηση ενδιάμεσης προχρηματοδότησης, όταν έχει καλυφθεί το όριο που προβλέπεται στο άρθρο 28.3·
- για έργα διάρκειας άνω των 48 μηνών, στα οποία η συνεισφορά της Ένωσης υπερβαίνει τα 2 000 000 €, δύο ενδιάμεσες εκθέσεις, οι οποίες υποβάλλονται μαζί με την αίτηση ενδιάμεσης προχρηματοδότησης, όταν έχει καλυφθεί το όριο που προβλέπεται στο άρθρο 28.3·
- τις τυχόν απαιτούμενες εκθέσεις προόδου, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η καθυστέρηση μεταξύ δύο διαδοχικών εκθέσεων δεν υπερβαίνει τους 18 μήνες.

Κατ' εξαίρεση, αν το όριο του άρθρου 28.3 έχει καλυφθεί εντός των πρώτων εννέα μηνών της διάρκειας του έργου, η αρχική έκθεση και η ενδιάμεση έκθεση μπορούν να συγχωνευθούν σε μία έκθεση.

Η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την τεχνική ή/και οικονομική διαχείριση του έργου.

- 12.2 Η μορφή και το περιεχόμενο των εκθέσεων είναι σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή.

Όλες οι εκθέσεις περιέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσει η Επιτροπή την πορεία υλοποίησης του έργου, την τήρηση του σχεδίου εργασίας, την οικονομική κατάσταση του έργου και το κατά πόσον έχουν επιτευχθεί ή είναι ακόμη δυνατό να επιτευχθούν οι στόχοι του έργου. Η αρχική, η ενδιάμεση και η τελική έκθεση περιέχουν επίσης τις πληροφορίες που αναφέρονται στα σχετικά άρθρα, 12.5 , 12.6 και 12.7 αντίστοιχα..

- 12.3 Όλες οι εκθέσεις, τόσο σε έντυπη όσο και σε ηλεκτρονική μορφή, κοινοποιούνται ταυτόχρονα στην Επιτροπή και την εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που ορίζει η Επιτροπή, αμφότερες δε λαμβάνουν ένα πλήρες αντίγραφο των τεχνικών εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων, και ένα αντίγραφο της κατάστασης δαπανών και εσόδων.

- 12.4 Ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει αντίγραφο της τελικής έκθεσης στις αρχές του κράτους μέλους. Οι τελευταίες έχουν επίσης το δικαίωμα να ζητήσουν αντίγραφο της ενδιάμεσης έκθεσης.
- 12.5 Αρχική έκθεση
- Εκτός από τις πληροφορίες που απαιτούνται κατά το άρθρο 12.2, η αρχική έκθεση περιέχει εκτίμηση ως προς το κατά πόσον οι στόχοι του έργου και το σχέδιο εργασίας εξακολουθούν να έχουν βάση. Βάσει της αρχικής έκθεσης που υποβάλλει ο συντονιστής δικαιούχος και εφόσον οι στόχοι του έργου δεν μπορούν να επιτευχθούν ή το σχέδιο εργασίας δεν είναι εφικτό, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασία πρόωρης περάτωσης, σύμφωνα με το άρθρο 19.
- 12.6 Ενδιάμεση έκθεση
- Εκτός από τις πληροφορίες που απαιτούνται κατά το άρθρο 12.2, η ενδιάμεση έκθεση περιλαμβάνει κατάσταση δαπανών και εσόδων και επαρκείς πληροφορίες για την προκαταρκτική εξέταση της επιλεξιμότητας των εξόδων που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τη στιγμή της υποβολής της.
- 12.7 Τελική έκθεση
- Εκτός από τις πληροφορίες που απαιτούνται κατά το άρθρο 12.2, η τελική έκθεση περιλαμβάνει κατάσταση δαπανών και εσόδων και τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσει η Επιτροπή την επιλεξιμότητα των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν και τη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του έργου στο μέλλον.

Άρθρο 13 – Δράσεις επικοινωνίας, δημοσιότητα της στήριξης της Ένωσης και οπτικοακουστικά προϊόντα

- 13.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι δημοσιοποιούν το έργο και τα αποτελέσματά του, αναφέροντας πάντα ότι έλαβαν ενίσχυση από την Ένωση. Λεπτομερή στοιχεία σχετικά με αυτή τη δραστηριότητα παρατίθενται σε κάθε έκθεση δραστηριότητας.
- 13.2 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι αναγνωρίζουν τη στήριξη της Ένωσης σε όλα τα έγγραφα και τα μέσα επικοινωνίας που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου, χρησιμοποιώντας το λογότυπο LIFE που παρέχει η Επιτροπή. Όσον αφορά το οπτικοακουστικό υλικό, στους τίτλους αρχής ή και τέλους περιλαμβάνεται ρητή και ευανάγνωστη αναφορά στη χρηματοδοτική στήριξη του LIFE (π.χ. «Με τη συνεισφορά του χρηματοδοτικού μέσου LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης»).
- 13.3 Ο λογότυπος LIFE δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως σήμα πιστοποιημένης ποιότητας ή ως οικολογικό σήμα. Η χρήση του περιορίζεται σε δραστηριότητες διάδοσης.
- 13.4 Ο συντονιστής δικαιούχος θα δημιουργήσει ιστότοπο του έργου ή θα χρησιμοποιήσει υπάρχοντα ιστότοπο για τη διάδοση των δραστηριοτήτων, της προόδου και των αποτελεσμάτων του έργου. Η δικτυακή διεύθυνση μέσω της οποίας γίνονται διαθέσιμα στο κοινό τα κύρια αποτελέσματα του έργου αναφέρεται στις εκθέσεις. Ο εν λόγω ιστότοπος λειτουργεί επί γραμμής το αργότερο έξι μήνες μετά την έναρξη του έργου, επικαιροποιείται τακτικά και διατηρείται τουλάχιστον πέντε χρόνια μετά το τέλος του έργου.
- 13.5 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι αναρτούν και διατηρούν πληροφοριακές πινακίδες που περιγράφουν το έργο στους χώρους

στους οποίους αυτό υλοποιείται, σε κομβικά σημεία προσιτά στο κοινό και ορατά από το κοινό. Ο λογότυπος LIFE αναγράφεται πάντα σε αυτές τις πινακίδες.

- 13.6 Για τα έργα LIFE+ Φύση, οι υποχρεώσεις του άρθρου 13.2 και του άρθρου 13.5 ισχύουν και για το λογότυπο Natura 2000. Η σημασία του έργου για τη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 πρέπει να περιγράφεται στις πληροφοριακές πινακίδες.
- 13.7 Στον ιστότοπο LIFE δημοσιεύεται και διατίθεται στο ευρύ κοινό περιληπτική αναφορά στο έργο, συμπεριλαμβανομένης της ονομασίας του συντονιστή δικαιούχου και των στοιχείων επικοινωνίας μαζί του.
- 13.8 Όλα τα διαρκή αγαθά που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο του έργου φέρουν το λογότυπο LIFE, εκτός αν οριστεί άλλως από την Επιτροπή.
- 13.9 Ένα έργο πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά μια σειρά μέτρων για δραστηριότητες δικτύωσης. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν επισκέψεις, συναντήσεις, ανταλλαγή πληροφοριών, και/ ή άλλες παρόμοιες δραστηριότητες με αξιόλογο αριθμό άλλων παρόμοιων έργων LIFE (τρέχοντων ή ολοκληρωμένων), εκτός και αν ο συντονιστής δικαιούχος αιτιολογήσει δεόντως ότι οι εν λόγω δραστηριότητες δεν είναι κατάλληλες. Το έργο μπορεί επίσης να περιλαμβάνει παρόμοιες ανταλλαγές πληροφοριών με άλλα έργα εκτός του προγράμματος LIFE και/ ή συμμετοχή σε πλατφόρμες πληροφοριών σχετικές με τους στόχους του έργου (ακόμη και σε διεθνές επίπεδο όπου αυτό δικαιολογείται). Αυτές οι δραστηριότητες δικτύωσης θα πρέπει να στοχεύουν στην εξασφάλιση αποδοτικής μεταφοράς τεχνογνωσίας και εμπειρίας προκειμένου να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή του έργου σε παρόμοια πλαίσια.
- 13.10 Ανεξαρτήτως από τις διατάξεις του άρθρου 20, η Επιτροπή δύναται να δημοσιεύει, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου, κάθε σχετική με το έργο ή παραχθείσα από το έργο πληροφορία που κρίνει σημαντική. Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συμπράττοντες δικαιούχοι χορηγούν στην Επιτροπή το μη αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, μεταγλώττισης εν ανάγκη, διανομής ή χρήσης κάθε οπτικοακουστικού εγγράφου που έχει δημιουργήσει το έργο, εν όλω ή εν μέρει, χωρίς χρονικό περιορισμό, για μη εμπορικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης σε δημόσιες εκδηλώσεις. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεωρείται ως «συμπαραγωγός». Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει τις φωτογραφίες που υποβάλλονται στις διάφορες εκθέσεις του άρθρου 12 για να εικονογραφήσει τυχόν δικό της ενημερωτικό υλικό. Δεσμεύεται ότι θα αναγνωρίζει την πηγή τους, αναγράφοντας τον αριθμό αναφοράς του έργου.

Άρθρο 14 – Χωρικά δεδομένα

Τα ηλεκτρονικά εργαλεία που περιλαμβάνουν χωρικά δεδομένα και παράγονται στο πλαίσιο έργου LIFE+ είναι σύμφωνα με την οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14^{ης} Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (INSPIRE)².

Άρθρο 15 – Τροποποιήσεις της συμφωνίας επιδότησης

- 15.1 Ο συντονιστής δικαιούχος ενημερώνει την Επιτροπή, στις τεχνικές εκθέσεις ή μέσω επιστολής, για κάθε τροποποίηση του έργου, όπως ορίζεται λεπτομερώς

² EE L 108, 25.4.2007, σ. 1.

στη συμφωνία επιδότησης. Οι τροποποιήσεις που επιφέρουν ουσιώδη μεταβολή των συνολικών στόχων του έργου, που θέτουν εν αμφιβόλω την απόφαση χορήγησης επιδότησης ή που αντιβαίνουν στην ίση μεταχείριση των υποψηφίων δεν γίνονται δεκτές.

- 15.2 Σε περίπτωση ουσιώδους τροποποίησης, πρέπει να εκδοθεί έγγραφη πρόσθετη συμφωνία της Επιτροπής. Ουσιώδη τροποποίηση αποτελούν τα εξής:
- Οι σημαντικές τροποποιήσεις της φύσης ή του περιεχομένου των δράσεων ή/και των παραδοτέων στοιχείων·
 - Η τροποποίηση του νομικού καθεστώτος του συντονιστή δικαιούχου ή συμπράττοντος δικαιούχου·
 - Οι αλλαγές της διάρθρωσης των εταίρων του έργου·
 - Οι αλλαγές της διάρκειας του έργου·
 - Οι τροποποιήσεις του προσωρινού προϋπολογισμού του έργου οι οποίες επιφέρουν αύξηση των εξόδων που προβλέπονται σε μία ή περισσότερες κατηγορίες δαπανών μεγαλύτερη από 10 % και 30 000 €. Τα όρια αυτά ισχύουν για καθεμιά από τις τρεις υποκατηγορίες των διαρκών αγαθών. Δεν ισχύουν για την κατηγορία των «γενικών εξόδων», για την οποία δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ορίου που προβλέπεται στο άρθρο 25.13.
- 15.3 Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 15.2 ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει επίσημη αίτηση τροποποίησης, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή. Όταν μια αίτηση τροποποίησης περιλαμβάνει αλλαγές της σύνθεσης των εταίρων του έργου ή/και του προϋπολογισμού που διαθέτει ένας συμπράττων δικαιούχος ή συγχρηματοδότης, ο εν λόγω συμπράττων δικαιούχος/συγχρηματοδότης πρέπει επίσης να υπογράψει την αίτηση τροποποίησης. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να δεχθεί ή να απορρίψει την αίτηση και μπορεί να αποφασίσει να μη λάβει υπόψη αιτήσεις που υποβάλλονται λιγότερο από τρεις μήνες πριν από το τέλος του έργου.

Άρθρο 16 – Καθυστερημένη εκτέλεση

- 16.1 Η ημερομηνία έναρξης του έργου είναι η ημερομηνία που αναφέρεται στις ειδικές διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης, ανεξαρτήτως από τις ημερομηνίες υπογραφής της συμφωνίας επιδότησης ή καταβολής της πρώτης προχρηματοδότησης.
- 16.2 Ο συντονιστής δικαιούχος ενημερώνει την Επιτροπή αμελλητί και λεπτομερώς για κάθε γεγονός που θα μπορούσε να εμποδίσει ή να καθυστερήσει την εκτέλεση του έργου. Τα ενδιαφερόμενα μέρη συμφωνούν για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.
- 16.3 Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να λύσει τη συμφωνία επιδότησης ή να ακυρώσει την επιδότηση σε περίπτωση σημαντικής καθυστέρησης που θα μπορούσε να μειώσει την αξία των αποτελεσμάτων.

Άρθρο 17 – Αναβολή της ημερομηνίας λήξης

- 17.1 Αναβολή της ημερομηνίας λήξης ενός έργου μπορεί να επιτραπεί μόνο σε απρόβλεπτες, εξαιρετικές περιστάσεις, που καθιστούν αδύνατη την υλοποίηση μίας ή περισσότερων δράσεων του έργου για ορισμένο χρονικό διάστημα.

- 17.2 Η αίτηση αναβολής της ημερομηνίας λήξης του έργου πρέπει να υποβάλλεται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή και να περιέχει επαρκή στοιχεία για να εκτιμήσει η Επιτροπή το κατά πόσον δικαιολογούνται οι καθυστερήσεις και το κατά πόσον μπορεί να πραγματοποιηθεί το αναθεωρημένο σχέδιο εργασίας. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να δεχθεί ή να απορρίψει την αίτηση και μπορεί να αποφασίσει να μην λάβει υπόψη τις αιτήσεις που λαμβάνει λιγότερο από τρεις μήνες πριν από τη λήξη του έργου.

Άρθρο 18 – Μείωση των επιδόσεων και τεχνικές αστοχίες

Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να μειώσει κατάλληλα την συγχρηματοδότηση της Ένωσης αν σημειωθούν ουσιώδεις ποιοτικές ή ποσοτικές μειώσεις κατά την υλοποίηση δράσεων του έργου.

Άρθρο 19 – Περάτωση του έργου

- 19.1 Η Επιτροπή δύναται να καταγγείλει τη συμφωνία επιδότησης, χωρίς καμία αποζημίωση από την πλευρά της:

- εφόσον ο συντονιστής δικαιούχος, χωρίς βάσιμο τεχνικό ή οικονομικό λόγο, αθετεί ουσιώδη υποχρέωση που υπέχει βάσει των όρων της συμφωνίας επιδότησης·
- σε περίπτωση ανωτέρας βίας ή αν η δράση ανασταλεί λόγω εξαιρετικών περιστάσεων·
- εφόσον καταστεί σαφές ότι το έργο δεν θα επιτύχει τους στόχους του· ή
- εφόσον ο συντονιστής δικαιούχος ευθύνεται για ουσιώδεις παρατυπίες στη διαχείριση ενός έργου.

- 19.2 Για τους σκοπούς της περάτωσης ενός έργου, η Επιτροπή εφαρμόζει την τυποποιημένη διαδικασία ή την επείγουσα διαδικασία.

19.3 Τυποποιημένη διαδικασία

- Η Επιτροπή αποστέλλει μια πρώτη συστημένη επιστολή, στην οποία ανακοινώνει την κίνηση της διαδικασίας περάτωσης, εξηγεί τους λόγους αυτής, απαιτεί από το συντονιστή δικαιούχο να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στη συμφωνία επιδότησης και τον καλεί να απαντήσει εντός τριάντα ημερών από την παραλαβή αυτής της πρώτης επιστολής.
- Αφού αξιολογήσει τις τυχόν παρατηρήσεις του συντονιστή δικαιούχου, η Επιτροπή είτε ακυρώνει ή αναστέλλει τη διαδικασία περάτωσης είτε αποστέλλει δεύτερη συστημένη επιστολή, στην οποία γνωστοποιεί στο συντονιστή δικαιούχο την περάτωση του έργου και ορίζει τη νέα ημερομηνία λήξης του έργου.

Εφόσον η Επιτροπή δεν λάβει απάντηση στην πρώτη επιστολή της εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της, το έργο θεωρείται περαιωθέν κατά τη λήξη αυτής της προθεσμίας.

Σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαδικασία καταλήγει σε περάτωση του έργου, πρέπει να υποβληθεί τελική έκθεση εντός τριάντα ημερών από τη νέα ημερομηνία λήξης του έργου.

19.4 Επείγουσα διαδικασία

Η Επιτροπή μπορεί να καταγγείλει τη συμφωνία επιδότησης, με άμεση ισχύ, και χωρίς να καταβάλει οποιαδήποτε αποζημίωση, εφόσον:

- ο συντονιστής δικαιούχος κηρυχθεί σε πτώχευση, τεθεί υπό εκκαθάριση ή κινηθούν εναντίον του παρόμοιες διαδικασίες·
- ο συντονιστής δικαιούχος έχει προβεί σκοπίμως σε ψευδείς ή ελλιπείς δηλώσεις για να λάβει την χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης που προβλέπεται στη συμφωνία·
- ο συντονιστής δικαιούχος, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διέπραξε ουσιώδη παρατυπία κατά την εκτέλεση της συμφωνίας, η οποία ζημιώνει ή μπορεί να ζημιώσει τον προϋπολογισμό της Ένωσης·
- ο συντονιστής δικαιούχος διέπραξε απάτη, δωροδοκία ή κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα επιζήμια για τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης· ή
- ο συντονιστής δικαιούχος κριθεί ένοχος για αδίκημα που αφορά την επαγγελματική διαγωγή του βάσει απόφασης που έχει την ισχύ δεδικασμένου ή κριθεί ένοχος για σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα που αποδεικνύεται με κάθε δικαιολογημένο μέσο.

Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή ανακοινώνει στο συντονιστή δικαιούχο με συστημένη επιστολή ότι το έργο περατώνεται με άμεση ισχύ. Πρέπει να υποβληθεί τελική έκθεση εντός τριών μηνών από τη νέα ημερομηνία λήξης του έργου.

- 19.5 Η καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης λόγω οικονομικών παρατυπιών δεν θίγει την εφαρμογή άλλων διοικητικών μέτρων ή κυρώσεων που μπορεί να επιβληθούν σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου, της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων³.

Σε περίπτωση καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης, η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει την επιστροφή των ήδη καταβληθέντων ποσών εν όλω ή εν μέρει. Μόνο τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα κατά το πέρας των διαδικασιών που περιγράφονται στα άρθρα 19.3 και 19.4 λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό των επιλέξιμων δαπανών.

- 19.6 Ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να περαιώσει το έργο ανά πάσα στιγμή κατόπιν επίσημης έγγραφης ειδοποίησης, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι οικονομικοί ή τεχνικοί λόγοι. Ο συντονιστής δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλει τελική έκθεση το αργότερο τρεις μήνες μετά την προαναφερθείσα επίσημη έγγραφη ειδοποίηση, σκιαγραφώντας την κατάσταση υλοποίησης του έργου και τους λόγους περάτωσης, μαζί με τελική κατάσταση δαπανών και εσόδων, βάσει των οποίων η Επιτροπή καθορίζει το ποσό των επιλέξιμων δαπανών. Αν δεν προβληθούν λόγοι ή αν οι προβαλλόμενοι λόγοι δεν γίνουν δεκτοί από την Επιτροπή, ο συντονιστής δικαιούχος θεωρείται ότι προέβη σε καταχρηστική λύση της συμφωνίας και η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει την επιστροφή των ήδη καταβληθέντων ποσών.

Άρθρο 20 - Εμπιστευτικότητα

Η Επιτροπή και ο συντονιστής δικαιούχος/οι συμπράττοντες δικαιούχοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διαφυλάσσουν την εμπιστευτικότητα κάθε εγγράφου, πληροφορίας ή

³ ΕΕ L 312, 23.12.1995, σ. 1.

άλλου υλικού που τους γνωστοποιείται εμπιστευτικά και η αποκάλυψή του θα μπορούσε να βλάψει άλλο μέρος. Τα μέρη εξακολουθούν να δεσμεύονται από αυτή την υποχρέωση και μετά την ημερομηνία περαίωσης του έργου. Τα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται στο έργο εισάγονται σε ηλεκτρονικό εργαλείο διαχείρισης, το οποίο διατίθεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης και σε εξωτερική ομάδα παρακολούθησης, που δεσμεύονται από συμφωνία εμπιστευτικότητας. Το εν λόγω εργαλείο διαχείρισης χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη διαχείριση έργων LIFE.

Άρθρο 21 – Προστασία δεδομένων

- 21.1 Ο συντονιστής δικαιούχος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δεδομένα και πληροφορίες στη διάθεση της Επιτροπής που αφορούν το έργο και δικαιούται να ζητήσει πιθανές διορθώσεις.
- 21.2 Η Επιτροπή, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι τηρούν τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁴.
- 21.3 Ανεξαρτήτως των διατάξεων του άρθρου 20, ο συντονιστής δικαιούχος γνωρίζει τις υποχρεώσεις που ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής⁵.

Άρθρο 22 – Κυριότητα και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων

- 22.1 Ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συμπράττοντες δικαιούχοι έχουν την κυριότητα των εγγράφων, των εφευρέσεων που πιθανόν μπορούν να κατοχυρωθούν ή είναι κατοχυρωμένες με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και της εμπειρογνωμοσύνης που αποκτήθηκε από το έργο.
- 22.2 Η Επιτροπή, αποσκοπώντας στη προώθηση τεχνικών ή προτύπων ευνοϊκών για το περιβάλλον, δίδει μεγάλη σημασία στο να καταστήσει ο συντονιστής δικαιούχος διαθέσιμα αυτά τα έγγραφα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και την τεχνογνωσία στην Ένωση ευθύς ως γίνουν διαθέσιμα, υπό εύλογους εμπορικούς όρους που δεν εισάγουν διακρίσεις.
- 22.3 Η Επιτροπή προσδοκά από το συντονιστή δικαιούχο ή/και τους συμπράττοντες δικαιούχους να τηρήσουν το άρθρο 22.2 για διάστημα πέντε ετών από την περαίωση του έργου.
- 22.4 Εφόσον ο συντονιστής δικαιούχος αρνείται να παράσχει πρόσβαση στα εν λόγω προϊόντα ή να χορηγήσει άδειες εκμετάλλευσης υπό τους ανωτέρω όρους χωρίς να προβάλει θεμιτό λόγο προς τούτο, η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να εφαρμόσει τους κανόνες του άρθρου 19 ή, αν το έργο έχει ολοκληρωθεί, να απαιτήσει την επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης εν όλω ή εν μέρει.

⁴ ΕΕ L 8, 12.1.2001, σ. 1.

⁵ ΕΕ L 145, 31.5.2001, σ. 43.

Άρθρο 23 Εφαρμοστέο δίκαιο και αρμόδιο δικαστήριο

Η συνεισφορά της Ένωσης διέπεται από τους όρους της συμφωνίας επιδότησης, τους εφαρμοστέους κανόνες της Ένωσης και, επικουρικά, από το βελγικό δίκαιο σχετικά με τις επιδοτήσεις.

Ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ασκήσει δικαστική προσφυγή κατά αποφάσεων της Επιτροπής που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων της συμφωνίας επιδότησης και των λεπτομερειών εφαρμογής της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε περίπτωση αίτησης αναιρέσεως, ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – Δημοσιονομικές διατάξεις

Άρθρο 24 – Χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης στο έργο

- 24.1 Το ποσό της κοινοτικής χρηματοδοτικής συνεισφοράς καθορίζεται εφαρμόζοντας το ποσοστό που ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης στα πραγματοποιηθέντα επιλέξιμα έξοδα.
- 24.2 Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει το συνολικό ποσό που έχει καταβάλει η Επιτροπή στο συντονιστή δικαιούχο να υπερβαίνει το ανώτατο ποσό της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης που ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης, ακόμη και αν τα συνολικά πραγματικά επιλέξιμα έξοδα ενός έργου υπερβαίνουν τον προϋπολογισμό που ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης.
- Ο συντονιστής δικαιούχος εξασφαλίζει ότι δεν χρησιμοποιείται καμία άλλη άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση του έργου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν συμβεί αυτό κατά την υλοποίηση του έργου, ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να ενημερώσει πάραυτα την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για να συμμορφωθεί με αυτή την υποχρέωση. Ο ανεξάρτητος ελεγκτής που προβλέπεται στο άρθρο 31 ελέγχει τις πηγές χρηματοδότησης του έργου.
- 24.3 Ανεξαρτήτως των υποχρεώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4.6 και 5.5, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι δέχονται ότι η συνεισφορά της Ένωσης δεν μπορεί να έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα το κέρδος. Ως κέρδος ορίζεται το πλεόνασμα των εισπράξεων έναντι των εξόδων του έργου κατά την υποβολή της αίτησης τελικής πληρωμής.
- 24.4 Ως εισπράξεις ορίζονται τα κονδύλια που εισπράττονται από την Επιτροπή, τον συντονιστή δικαιούχο, τους συμπράττοντες δικαιούχους και τους συγχρηματοδότες, όπως και τα άμεσα έσοδα που προκύπτουν αποκλειστικά και άμεσα από το έργο (όπως τα τέλη συμμετοχής σε συνέδρια, οι πωλήσεις ξυλείας κλπ.).
- Ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι τυχόν εισπράξεις που προκύπτουν από και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου λογίζονται ως άμεσα έσοδα του έργου.
- Τα εν λόγω άμεσα έσοδα πρέπει πάντα να δηλώνονται και η Επιτροπή μειώνει τη χρηματοδοτική συνεισφορά της προκειμένου να ισοσκελιστούν τα συνολικά έσοδα με τα συνολικά έξοδα.
- 24.5 Με την επιφύλαξη του δικαιώματος καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης βάσει του άρθρου 19 και του δικαιώματος της Επιτροπής να επιβάλει τις κυρώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 27, αν μια δράση δεν υλοποιηθεί ή αν υλοποιηθεί ανεπαρκώς, μερικώς ή με καθυστέρηση, η Επιτροπή μπορεί να μειώσει αναλογικά την αρχικώς διατεθείσα συνεισφορά της Ένωσης σύμφωνα με την πραγματική υλοποίηση της δράσης βάσει των όρων που προβλέπονται στη συμφωνία επιδότησης.
- 24.6 Ο τραπεζικός λογαριασμός ή μερικός λογαριασμός που χρησιμοποιεί ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να επιτρέπει την αναγνώριση των κονδυλίων που καταβάλλει η Επιτροπή. Εφόσον τα κονδύλια που καταβάλλονται σε αυτό τον λογαριασμό αποφέρουν τόκο ή ισοδύναμα οφέλη βάσει της νομοθεσίας του κράτους στο έδαφος του οποίου έχει ανοιχτεί ο λογαριασμός, αυτοί οι τόκοι ή τα οφέλη, εφόσον προκύπτουν από πληρωμές προχρηματοδότησης, ανακτώνται από την Επιτροπή όπως ορίζεται στο άρθρο 24.7.

24.7 Ο συντονιστής δικαιούχος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με το ύψος των τυχόν τόκων ή ισοδύναμων οφελών που προκύπτουν από το ποσό προχρηματοδότησης που έχει λάβει από την Επιτροπή. Η ενημέρωση αυτή γίνεται όταν υποβάλλεται η αίτηση καταβολής του υπολοίπου της επιδότησης. Οι τόκοι δεν θεωρούνται ως άμεσα έσοδα του έργου και ανακτώνται από την Επιτροπή μέσω αντιστάθμισής τους με την καταβολή του υπολοίπου.

Επιπλέον, όταν η καταβληθείσα προχρηματοδότηση υπερβαίνει τις 750 000 €, οι τόκοι ή τα ισοδύναμα οφέλη που προκύπτουν στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους γνωστοποιούνται από το συντονιστή δικαιούχο στην Επιτροπή μέχρι την 31^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους. Οι εν λόγω τόκοι ανακτώνται μέσω εντολής ανάκτησης.

Κατ' εξαίρεση, όταν η καταβληθείσα προχρηματοδότηση είναι μικρότερη των € 50 000, οι δεδουλευμένοι τόκοι δεν οφείλονται στην Επιτροπή.

Οι τόκοι που προκύπτουν από την καταβολή προχρηματοδότησης στα κράτη μέλη δεν οφείλονται στην Επιτροπή.

24.8 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι, εφόσον υπάρχουν, δέχονται ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης δεν συνιστά απαίτηση έναντι της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εκχωρηθεί σε άλλο φορέα ή να μεταβιβαστεί καθ' οιονδήποτε τρόπο σε τρίτο.

Άρθρο 25 – Επιλέξιμα έξοδα

25.1 Για να θεωρηθούν επιλέξιμα, τα έξοδα πρέπει:

- να προβλέπονται στον προϋπολογισμό του έργου ή να έχουν εγκριθεί μέσω τροποποίησης της συμφωνίας επιδότησης·
- να συνδέονται άμεσα με το έργο που καλύπτεται από τη συμφωνία επιδότησης και να είναι απαραίτητα για την εκτέλεσή του·
- να είναι εύλογα και να πληρούν τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ιδίως όσον αφορά την ανταποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα σε σχέση με το κόστος·
- να είναι σύμφωνα με την εφαρμοστέα φορολογική και κοινωνική νομοθεσία· και
- να έχουν όντως πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του έργου, όπως ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης, να έχουν καταχωριστεί στους λογαριασμούς ή στα φορολογικά στοιχεία του συντονιστή δικαιούχου ή των τυχόν συμπραττόντων δικαιούχων και να είναι αναγνωρίσιμα και ελέγξιμα.

Ένα έξοδο θεωρείται ότι έχει πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του έργου όταν:

- η νομική υποχρέωση πληρωμής αναλήφθηκε μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης από την Επιτροπή·
- η υλοποίηση της αντίστοιχης δράσης ξεκίνησε μετά την ημερομηνία έναρξης του έργου και ολοκληρώθηκε πριν από την ημερομηνία λήξης (μοναδικές εξαιρέσεις αποτελούν το κόστος της οικονομικής εγγύησης που καλύπτει την περίοδο μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης και πριν από την έναρξη του έργου και ένα εξάμηνο μετά την ημερομηνία λήξης του έργου και το κόστος του ανεξάρτητου οικονομικού ελέγχου που αναφέρεται στο άρθρο 31)· και

- το έξοδο εξοφλήθηκε ολοσχερώς πριν από την υποβολή της τελικής κατάστασης δαπανών και εσόδων.

25.2 Τα έξοδα προσωπικού χρεώνονται με βάση τον πραγματικό χρόνο που αφιερώθηκε στο έργο. Υπολογίζονται βάσει του πραγματικού ακαθάριστου μισθού ή των πραγματικών ακαθάριστων ημερομισθίων πλέον των υποχρεωτικών κοινωνικών επιβαρύνσεων και των λοιπών εκ του νόμου εξόδων που περιλαμβάνονται στις αποδοχές, αλλά εξαιρουμένων όλων των άλλων εξόδων. Ο χρόνος που αναλώνει κάθε εργαζόμενος για το έργο καταγράφεται έγκαιρα σε ημερήσια βάση χρησιμοποιώντας καταστάσεις ελέγχου του χρόνου εργασίας ή ισοδύναμο σύστημα καταγραφής που δημιουργείται και πιστοποιείται τακτικά από το συντονιστή δικαιούχο / τους συμπράττοντες δικαιούχους.

Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με ιδιώτες μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία αυτή, εφόσον οι εν λόγω ιδιώτες εργάζονται στο χώρο του συντονιστή δικαιούχου/των συμπραττόντων δικαιούχων και υπό την εποπτεία του και υπό τον όρο ότι αυτή η πρακτική είναι σύμφωνη με τη σχετική εθνική νομοθεσία. Ο χρόνος που αναλώνει κάθε ιδιώτης για το έργο καταγράφεται έγκαιρα σε ημερήσια βάση χρησιμοποιώντας καταστάσεις ελέγχου του χρόνου εργασίας ή ισοδύναμο σύστημα καταγραφής που δημιουργείται και πιστοποιείται τακτικά από το συντονιστή δικαιούχο / τους συμπράττοντες δικαιούχους. Το επιλέξιμο κόστος είναι ίσο με την πραγματική αμοιβή που καταβάλλεται στον ιδιώτη σχετικά με το έργο.

Τα μισθολογικά έξοδα για δημοσίους υπαλλήλους μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνον κατά το μέτρο που αφορούν δραστηριότητες υλοποίησης του έργου που ο σχετικός δημόσιος οργανισμός δεν θα είχε εκτελέσει αν δεν είχε αναληφθεί το έργο. Το εν λόγω προσωπικό πρέπει να έχει αποσπαστεί στο έργο και να επιφέρει πρόσθετο κόστος σε σχέση με το υπάρχον μόνιμο προσωπικό. Επιπλέον, το ποσό της συνεισφοράς των δημόσιων οργανισμών (με την ιδιότητα του συντονιστή δικαιούχου ή/και του συμπράττοντος δικαιούχου) στο έργο πρέπει να υπερβαίνει (κατά 2 % τουλάχιστον) το ποσό των μισθολογικών εξόδων των δημοσίων υπαλλήλων που χρεώνονται στο έργο.

25.3 Τα οδοιοπορικά έξοδα και τα έξοδα διαβίωσης χρεώνονται σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανόνες του συντονιστή δικαιούχου ή του συμπράττοντος δικαιούχου.

25.4 Τα έξοδα εξωτερικής βοήθειας αφορούν τα έξοδα υπεργολαβιών (εργασίες που αναλαμβάνουν εξωτερικές εταιρείες, μίσθωση εξοπλισμού ή υποδομής κλπ.) όπως ορίζεται στο άρθρο 8.

Τα έξοδα που αφορούν την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση (σε αντίθεση με τη μίσθωση) διαρκών αγαθών, υποδομής ή αναλωσίμων βάσει υπεργολαβίας δεν χρεώνονται στη θέση του προϋπολογισμού για την εξωτερική βοήθεια. Τα έξοδα αυτά δηλώνονται χωριστά στην κατάλληλη γραμμή του προϋπολογισμού.

Τα έξοδα ελέγχου από ανεξάρτητο ελεγκτή χρεώνονται στην εν λόγω κατηγορία.

25.5 Τα έξοδα απόσβεσης διαρκών αγαθών λαμβάνονται υπόψη μόνον όταν τα διαρκή αγαθά:

- περιλαμβάνονται στην απογραφή διαρκών αγαθών του συντονιστή δικαιούχου ή των συμπραττόντων δικαιούχων,
- αντιμετωπίζονται ως κεφαλαιουχικές δαπάνες σύμφωνα με τους φορολογικούς και λογιστικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή στο συντονιστή δικαιούχο ή στους συμπράττοντες δικαιούχους του έργου, και

- αγοράζονται ή μισθώνονται στις κανονικές τιμές της αγοράς.
- 25.6 Ανεξαρτήτως των ειδικών διατάξεων του άρθρου 25.7 και του άρθρου 25.9, ο συντονιστής δικαιούχος/συμπράττων δικαιούχος εφαρμόζει το εσωτερικό του λογιστικό πρότυπο/τους εσωτερικούς του κανόνες για τον υπολογισμό του επιλέξιμου κόστους απόσβεσης, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της υποδομής/του εξοπλισμού, την ημερομηνία αγοράς/κατασκευής/μίσθωσης αυτού, τη διάρκεια του έργου και το ποσοστό πραγματικής χρησιμοποίησής του για τους σκοπούς του έργου. Ο ανεξάρτητος ελεγκτής, όπως ορίζεται στο άρθρο 31, επιβεβαιώνει ότι το πραγματικό κόστος απόσβεσης που καταγράφεται στο λογιστικό σύστημα του συντονιστή δικαιούχου / του συμπράττοντος δικαιούχου αναφέρεται ως έξοδο του έργου.
- Ωστόσο, τα επιλέξιμα έξοδα απόσβεσης υπόκεινται στα ακόλουθα ανώτατα όρια:
- Έξοδα για υποδομές: 25% του συνολικού κόστους αγοράς·
 - Έξοδα για εξοπλισμό: 50% του συνολικού κόστους αγοράς.
- 25.7 Κατ' εξαίρεση από το άρθρο 25.6, για τα έργα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του στοιχείου LIFE+ Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση και του στοιχείου LIFE+ Βιοποικιλότητα, δεν ισχύει ανώτατο όριο για τα πρωτότυπα, των οποίων το κόστος αγοράς είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση κατά 100%.
- Πρωτότυπο αποτελεί η υποδομή ή/και ο εξοπλισμός που δημιουργούνται ειδικά για την υλοποίηση του έργου και δεν έχουν ποτέ διατεθεί στο εμπόριο ή/και δεν διατίθενται ως προϊόντα σειράς. Το πρωτότυπο πρέπει να διαδραματίζει καίριο ρόλο στις δραστηριότητες επίδειξης του έργου. Μόνο τα κατασκευαστικά στοιχεία που αγοράζονται και χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του έργου μπορούν να δηλωθούν.
- Το πρωτότυπο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εμπορικούς σκοπούς κατά τη διάρκεια του έργου και επί μια πενταετία μετά το πέρας του έργου. Αν το πρωτότυπο ή ένα από τα κατασκευαστικά του στοιχεία χρησιμοποιηθούν για εμπορικούς σκοπούς (δηλαδή πώληση, χρηματοδοτική μίσθωση, μίσθωση, χρήση για την παραγωγή προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών) κατά τη διάρκεια του έργου ή εντός μιας πενταετίας μετά το πέρας του έργου, τούτο δηλώνεται. Σε τέτοια περίπτωση το κόστος δημιουργίας του πρωτοτύπου αποσβένεται σύμφωνα με τα άρθρα 25.5 και 25.6.
- 25.8 Τα έξοδα για αποσβέσεις που αφορούν διαρκή αγαθά τα οποία αποκτήθηκαν πριν από την ημερομηνία έναρξης του έργου θεωρούνται μη επιλέξιμα. Τα έξοδα αυτά θεωρείται ότι περιλαμβάνονται στην κατηγορία των «γενικών εξόδων».
- 25.9 Για έργα του στοιχείου LIFE+ Φύση και LIFE+ Βιοποικιλότητα, θεωρούνται πλήρως επιλέξιμα τα έξοδα για διαρκή αγαθά που πραγματοποιούνται από δημόσιες αρχές ή μη κυβερνητικούς / ιδιωτικούς μη εμπορικούς φορείς και τα οποία συνδέονται αναπόσπαστα με την υλοποίηση του έργου και χρησιμοποιούνται σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκειά του. Η επιλεξιμότητα των εν λόγω εξόδων εξαρτάται από τη δέσμευση του συντονιστή δικαιούχου και των συμπραττόντων δικαιούχων να εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούν αυτά τα προϊόντα για δραστηριότητες διατήρησης της φύσης και μετά το πέρας του έργου που συγχρηματοδοτείται από το LIFE+ Φύση και το LIFE+ Βιοποικιλότητα.
- 25.10 Για έργα του στοιχείου LIFE+ Φύση, τα έξοδα που αφορούν αγορά γης/δικαιωμάτων και μισθώσεις είναι επιλέξιμα και δηλώνονται χωριστά από τα διαρκή αγαθά. Οι διατάξεις του άρθρου 35 έχουν εφαρμογή.

- 25.11 Οι δαπάνες για αναλώσιμα υλικά αφορούν την αγορά, κατασκευή, επισκευή ή χρήση κάθε υλικού, προϊόντων ή εξοπλισμού:
- που δεν περιλαμβάνεται στην απογραφή διαρκών αγαθών του συντονιστή δικαιούχου ή των συμπραττόντων δικαιούχων του έργου·
 - που δεν αντιμετωπίζεται ως κεφαλαιουχική δαπάνη σύμφωνα με τους φορολογικούς και λογιστικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή στο συντονιστή δικαιούχο ή τους συμπράττοντες δικαιούχους του έργου· και
 - που συνδέεται ειδικά με την υλοποίηση του έργου (ωστόσο, τα αναλώσιμα και οι προμήθειες γραφείου εν γένει θεωρούνται ότι περιλαμβάνονται στην κατηγορία των «γενικών εξόδων»).
- 25.12 Ως λοιπά έξοδα νοούνται όλα τα έξοδα που είναι αναγκαία για το έργο και δεν εμπίπτουν σε συγκεκριμένη κατηγορία. Τα παρατιθέμενα έξοδα πρέπει να είναι δυνατό να εξακριβωθούν και δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα πραγματικά έξοδα. Το κόστος καταβολής της οικονομικής εγγύησης, όταν αυτή απαιτείται από την Επιτροπή, εντάσσεται στην εν λόγω κατηγορία.
- 25.13 Τα γενικά έξοδα είναι επιλέξιμα για κατ' αποκοπή χρηματοδότηση με ανώτατο όριο το 7% του συνολικού ποσού των επιλέξιμων άμεσων εξόδων που όντως πραγματοποιήθηκαν. Δεν είναι αναγκαίο να υποστηρίζονται από λογιστικά στοιχεία. Είναι επιλέξιμα ως έμμεσα έξοδα για την κάλυψη των γενικών έμμεσων εξόδων που είναι αναγκαία για την απασχόληση, διαχείριση, διαμονή και στήριξη, αμέσως ή έμμεσα, του προσωπικού που εργάζεται στο έργο.

Άρθρο 26 – Μη επιλέξιμα έξοδα

Τα ακόλουθα έξοδα δεν θεωρούνται επιλέξιμα και συνεπώς δεν λαμβάνονται υπόψη από την Επιτροπή για τον υπολογισμό των επιλέξιμων εξόδων:

- όλα τα έξοδα που πραγματοποιούνται για δράση ενισχυόμενη από άλλο χρηματοδοτικό μέσο της Ένωσης·
- τα έξοδα που πραγματοποιούνται σχετικά με δραστηριότητες μη προβλεπόμενες στο έργο ή σε τροποποιήσεις δράσεων, για τις οποίες δεν εκδόθηκε η έγγραφη πρόσθετη συμφωνία που προβλέπεται στο άρθρο 15·
- τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την αγορά διαρκών αγαθών ή για την παραγωγή επικοινωνιακού υλικού, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριακών πινακίδων και των ιστότοπων, που δεν φέρουν το λογότυπο LIFE (και το λογότυπο Natura 2000, ενδεχομένως)·
- τα έξοδα για τα οποία ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συμπράττοντες δικαιούχοι ήδη λαμβάνουν επιδότηση λειτουργίας από την Επιτροπή κατά την εν λόγω περίοδο·
- κάθε έξοδο που αφορά δράση δυνάμενη να θεωρηθεί ως αντισταθμιστικό μέτρο, το οποίο έξοδο αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και αποφασίζεται σε σχέση με τις οδηγίες για τα πουλιά και τους οικοτόπους·
- τα έξοδα που αφορούν σχέδια διαχείρισης, σχέδια δράσης και παρόμοια σχέδια, τα οποία συντάσσονται ή τροποποιούνται στο πλαίσιο έργου LIFE+, εφόσον το σχετικό σχέδιο δεν έχει τεθεί νομίμως σε λειτουργία πριν από την ημερομηνία λήξης του έργου. Εδώ περιλαμβάνεται η ολοκλήρωση, πριν από την ημερομηνία λήξης του έργου, όλων των διαδικαστικών/νομικών ενεργειών στα κράτη μέλη στα οποία προβλέπονται τέτοιες διαδικασίες·

- έξοδα σε οποιαδήποτε κατηγορία δαπανών που υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα στον προϋπολογισμό κατά 10% και 30 000 € (όπως αναφέρεται στο άρθρο 15.2)·
- η τιμολόγηση μεταξύ συμπραττόντων δικαιούχων, καθώς και μεταξύ συμπραττόντων δικαιούχων και συντονιστή δικαιούχου·
- έξοδα που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ τμημάτων των συμπραττόντων δικαιούχων ή του συντονιστή δικαιούχου, εκτός αν μπορεί να αποδειχθεί ότι οι συναλλαγές αυτές είναι οι πιο συμφέρουσες οικονομικά και αποκλείουν όλα τα στοιχεία κέρδους, ΦΠΑ και γενικών εξόδων·
- συναλλαγματικές ζημίες·
- μη αναγκαία ή υπέρμετρα έξοδα·
- έξοδα διάθεσης, εμπορίας και διαφήμισης για την προώθηση προϊόντων ή εμπορικών δραστηριοτήτων, εκτός αν υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο έργο·
- οι προβλέψεις για πιθανές μελλοντικές ζημίες ή οφειλές·
- οι χρεωστικοί τόκοι·
- οι επισφαλείς απαιτήσεις·
- τα χρηματοοικονομικά έξοδα ή το κόστος εξεύρεσης/απόκτησης εναλλακτικών πηγών συγχρηματοδότησης·
- τα έξοδα ψυχαγωγίας, εξαιρουμένων όσων τέτοιων εξόδων είναι εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών του έργου·
- κάθε έξοδο που αφορά άλλα έργα χρηματοδοτούμενα από τρίτους·
- τη δωρεά πάγιων στοιχείων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της εθελοντικής εργασίας·
- τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής και κάθε μορφή αμοιβής αντιπροσώπων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης·
- οι επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής·
- η βασική επιστημονική έρευνα·
- τα τέλη για άδειες εκμετάλλευσης ή διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή άλλα τέλη που αφορούν την προστασία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας·
- τα έξοδα διαδικασιών καταχώρισης στα συστήματα EMAS και οικολογικού σήματος·
- η αγορά γης, εφόσον δεν είναι σύμφωνη με τους όρους του άρθρου 35.

Οποιαδήποτε έξοδα δεν είναι σύμφωνα με τα κριτήρια όπως ορίζονται στο άρθρο 25 θεωρούνται μη επιλέξιμα.

Άρθρο 27 – Οικονομικές κυρώσεις

Δυνάμει του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁶, κάθε συντονιστής δικαιούχος που διαπιστώθηκε ότι έχει

⁶ ΕΕ L 248, 16.9.2002, σ. 1 και ΕΕ L 390, 30.12.2006, σ. 1.

παραβιάσει σοβαρά τις υποχρεώσεις του μπορεί να υποστεί οικονομικές κυρώσεις κυμαινόμενες από 2% μέχρι 10% της αξίας της εκάστοτε επιδότησης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της αναλογικότητας. Ο συντονιστής δικαιούχος ενημερώνεται γραπτώς με συστημένη επιστολή για τυχόν απόφαση της Επιτροπής να επιβάλει τέτοιες οικονομικές κυρώσεις.

Άρθρο 28 – Τρόπος πληρωμής

28.1 Η χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης καταβάλλεται σε δύο, τρεις ή τέσσερις δόσεις.

28.2 Μια πρώτη προπληρωμή, ίση με το 40% της ανώτατης κοινοτικής χρηματοδοτικής συνεισφοράς. Η πληρωμή αυτή μπορεί να φθάσει το 70% για έργα με περίοδο υλοποίησης μικρότερη ή ίση των 24 μηνών ή για έργα στα οποία η συνεισφορά της Ένωσης είναι μικρότερη ή ίση των 300 000 €. Η συνεισφορά καταβάλλεται εντός 45 ημερών από την παραλαβή:

- της συμφωνίας επιδότησης υπογεγραμμένης από τα μέρη·
- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναφέρονται η ονομασία και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου, η επωνυμία και η διεύθυνση της τράπεζας, τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού και ο αριθμός αναφοράς του έργου·
- ανάλογα με την οικονομική βιωσιμότητα του συντονιστή δικαιούχου, όπως αυτή αξιολογήθηκε στο στάδιο επιλογής, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει κατά το στάδιο αναθεώρησης οικονομική εγγύηση που έχει εκδοθεί από τράπεζα ή ασφαλιστική εταιρεία. Η εγγύηση αυτή είναι ίση με το ποσό της πρώτης προχρηματοδότησης και καλύπτει τη διάρκεια του έργου και έξι ακόμη μήνες. Η ισχύς της παρατείνεται σε περίπτωση παράτασης του έργου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η εγγύηση θα μπορούσε να αντικατασταθεί από εις ολόκληρο και αλληλέγγυες εγγυήσεις ενός τρίτου. Η οικονομική εγγύηση έχει τη μορφή που προβλέπεται στο Παράρτημα II.

28.3 Μια ενδιάμεση προχρηματοδότηση, ίση με το 40% της ανώτατης χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης καταβάλλεται για έργα των οποίων η περίοδος υλοποίησης είναι μεγαλύτερη των 24 μηνών και η συνεισφορά της Ένωσης υπερβαίνει τις €300 000. Η πληρωμή αυτή γίνεται εφόσον έχει αναλωθεί τουλάχιστον το 150% της πρώτης προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των πραγματοποιηθέντων εξόδων).

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η διάρκεια υλοποίησης του έργου ξεπερνάει τους 48 μήνες και η χρηματοδότηση της Ένωσης ξεπερνάει τα € 2 000 000, ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ζητήσει την καταβολή δύο ενδιάμεσων προχρηματοδοτήσεων: η πρώτη ενδιάμεση προχρηματοδότηση ισούται με το 20% της ανώτατης χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης υπό τον όρο ότι έχει αναλωθεί τουλάχιστον το 100% της πρώτης προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των πραγματοποιηθέντων εξόδων)· και μια δεύτερη ενδιάμεση προχρηματοδότηση ίση με το 20% της ανώτατης χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης υπό τον όρο ότι έχει αναλωθεί τουλάχιστον το 100% της πρώτης προχρηματοδότησης και της πρώτης ενδιάμεσης προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των πραγματοποιηθέντων εξόδων)·

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η πρώτη προχρηματοδότηση δεν έχει καταβληθεί, ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ζητήσει την καταβολή ενδιάμεσης προχρηματοδότησης, εφόσον έχει δαπανηθεί ποσό ίσο με το 60 %

τουλάχιστον της ανώτατης συνεισφοράς που προβλέπεται στην ειδική συγγραφή υποχρεώσεων. Το ποσό αυτής της πληρωμής καθορίζεται στη συνέχεια εφαρμόζοντας το προβλεπόμενο στη συμφωνία επιδότησης ποσοστό στα επιλέξιμα έξοδα που έχουν πραγματοποιηθεί κατά την ημερομηνία της ενδιάμεσης τεχνικής έκθεσης και της κατάστασης δαπανών και εσόδων.

Σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις, η πληρωμή γίνεται εφόσον αυτή ζητήθηκε τουλάχιστον εννέα μήνες πριν από την ημερομηνία λήξης του έργου. Η πληρωμή καταβάλλεται αφού εγκρίνει η Επιτροπή την αρχική έκθεση, την ενδιάμεση τεχνική έκθεση και την κατάσταση δαπανών και εσόδων που προβλέπονται στο άρθρο 12.

Προκειμένου να εγκρίνει την ενδιάμεση τεχνική έκθεση και την ενδιάμεση κατάσταση δαπανών και εσόδων, και να καταβάλει την πληρωμή, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της 105 ημέρες που ξεκινούν από την ημερομηνία παραλαβής:

- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναφέρεται η ονομασία και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου, η επωνυμία και η διεύθυνση της τράπεζας, τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού, το αιτούμενο ποσό, ο αριθμός αναφοράς του έργου και κάθε στοιχείο αναφοράς που χρησιμοποιεί ο συντονιστής δικαιούχος για την αναγνώριση της πληρωμής·
- ο επίσημος αριθμός μητρώου, ο οργανισμός, η ονομασία και η διεύθυνση του ελεγκτή, όταν απαιτείται από το άρθρο 31·
- η αντίστοιχη ενδιάμεση κατάσταση δαπανών και εσόδων και η ενδιάμεση έκθεση, όπως ορίζεται στο άρθρο 12.

Εφόσον η Επιτροπή δεν λάβει παρατηρήσεις μέχρι την ανωτέρω προθεσμία, η ενδιάμεση τεχνική έκθεση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί. Η έγκριση της έκθεσης που συνοδεύει την αίτηση πληρωμής ουδόλως συνεπάγεται αναγνώριση της κανονικότητας ή της γνησιότητας, πληρότητας και ορθότητας των δηλώσεων και πληροφοριών που περιέχουν.

28.4 Το υπόλοιπο (τελική πληρωμή) καταβάλλεται αφού εγκρίνει η Επιτροπή τόσο την τελική τεχνική έκθεση όσο και την τελική κατάσταση δαπανών και εσόδων που προβλέπονται στο άρθρο 12.

Προκειμένου να εγκρίνει την τελική τεχνική έκθεση και την τελική κατάσταση δαπανών και εσόδων, και να καταβάλει την πληρωμή, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της 105 ημέρες που ξεκινούν από την ημερομηνία παραλαβής:

- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναφέρεται η ονομασία και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου, η επωνυμία και η διεύθυνση της τράπεζας, τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού, το αιτούμενο ποσό, ο αριθμός αναφοράς του έργου και κάθε στοιχείο αναφοράς που χρησιμοποιεί ο συντονιστής δικαιούχος για την αναγνώριση της πληρωμής·
- της αντίστοιχης τελικής κατάστασης δαπανών και εσόδων που καλύπτει ολόκληρη την περίοδο υλοποίησης του έργου και της τελικής έκθεσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 12·
- έκθεσης ελέγχου, εφόσον απαιτείται από το άρθρο 31.

Εφόσον η Επιτροπή δεν λάβει παρατηρήσεις μέχρι την ανωτέρω προθεσμία, η τελική έκθεση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί. Η έγκριση της έκθεσης που συνοδεύει την αίτηση πληρωμής ουδόλως συνεπάγεται αναγνώριση της κανονικότητας ή της γνησιότητας, πληρότητας και ορθότητας των δηλώσεων και πληροφοριών που περιέχουν.

- 28.5 Η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει ή να απορρίψει την αίτηση πληρωμής εντός της προθεσμίας των 105 ημερών, η οποία ξεκινά από την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης πληρωμής και των λοιπών εγγράφων που απαιτούνται βάσει των άρθρων 28.2, 28.3 ή 28.4. Η Επιτροπή πρέπει να ενημερώσει εγγράφως το συντονιστή δικαιούχο για την τυχόν αναστολή.
- 28.6 Αν ανασταλούν οι προαναφερθείσες περίοδοι, ο χρόνος που απομένει αρχίζει να προσμετράται ξανά από την ημερομηνία παραλαβής των πρόσθετων πληροφοριών που απαιτούνται.
- 28.7 Σε περίπτωση απόρριψης είτε του οικονομικού είτε του τεχνικού τμήματος των εκθέσεων, η περίοδος των 105 ημερών αρχίζει να προσμετράται ξανά από την ημερομηνία παραλαβής των νέων εκθέσεων.
- 28.8 Οι πληρωμές της Επιτροπής γίνονται σε ευρώ (€).
- 28.9 Όλες οι πληρωμές γίνονται στο όνομα του συντονιστή δικαιούχου στον τραπεζικό λογαριασμό που αναφέρεται στο Παράρτημα VII. Κάθε αλλαγή λογαριασμού πρέπει να γνωστοποιείται άμεσα στην Επιτροπή.
- 28.10 Η πληρωμή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε την ημερομηνία κατά την οποία χρεώθηκε στον τραπεζικό λογαριασμό της Επιτροπής.
- 28.11 Με την επιφύλαξη της πιθανής αναστολής της περιόδου πληρωμών, ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται τόκους υπερημερίας σύμφωνα με το άρθρο 106 των κανόνων εφαρμογής του δημοσιονομικού κανονισμού⁷.
- 28.12 Σε περίπτωση που καταβληθεί αχρεώστητα ένα ποσό στο συντονιστή δικαιούχο ή αν δικαιολογείται η ανάκτηση σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, ο συντονιστής δικαιούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στην Επιτροπή το εν λόγω ποσό μέχρι την ημερομηνία που θα ορίσει η τελευταία.
- 28.13 Σε περίπτωση καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης στις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 19, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει την επιστροφή εν όλω ή εν μέρει των ποσών που καταβλήθηκαν στο συντονιστή δικαιούχο. Η Επιτροπή ορίζει τον τρόπο και τα χρονικά όρια της εν λόγω επιστροφής εν όλω ή εν μέρει και εφαρμόζει το κριτήριο της αναλογικότητας.
- 28.14 Εφόσον ο συντονιστής δικαιούχος δεν επιστρέψει αυτά τα ποσά εντός της προθεσμίας που θέτει η Επιτροπή, η τελευταία μπορεί να αυξήσει τα οφειλόμενα ποσά προσθέτοντας τόκους με το επιτόκιο που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης πλέον 3,5 εκατοστιαίων μονάδων. Το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στην αύξηση είναι αυτό που ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα της καταληκτικής ημερομηνίας πληρωμής, όπως δημοσιεύεται στη σειρά C της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 28.15 Τα τραπεζικά έξοδα που προκύπτουν από την επιστροφή των οφειλόμενων στην Επιτροπή ποσών επιβαρύνουν εξ ολοκλήρου το συντονιστή δικαιούχο.
- 28.16 Το χρεωστικό σημείωμα που συντάσσει η Επιτροπή και διαβιβάζει στο συντονιστή δικαιούχο για την οφειλόμενη επιστροφή στην Επιτροπή είναι εκτελεστό κατά την έννοια του άρθρου 299 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης..

⁷ EE L 111, 28.4.2007, σ. 13.

28.17 Εφόσον η πληρωμή δεν έχει καταβληθεί μέχρι την προθεσμία εξόφλησης, τα ποσά που οφείλονται στην Επιτροπή μπορούν να ανακτηθούν μέσω αντιστάθμισής τους με τυχόν ποσά οφειλόμενα στο συντονιστή δικαιούχο, αφού ενημερωθεί σχετικά ο τελευταίος μέσω συστημένης επιστολής με βεβαίωση παραλαβής ή ισοδύναμο μέσο, ή χρησιμοποιώντας την οικονομική εγγύηση που προβλέπεται σύμφωνα με το άρθρο 28.2. Σε εξαιρετικές περιστάσεις, δικαιολογούμενες από την ανάγκη να διαφυλαχθούν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, η Επιτροπή μπορεί να προβεί σε αντισταθμιστική ανάκτηση πριν από την προθεσμία εξόφλησης. Η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του συντονιστή δικαιούχου δεν απαιτείται.

Άρθρο 29 – Κατάσταση δαπανών και εσόδων

- 29.1 Οι καταστάσεις δαπανών και εσόδων υποβάλλονται ταυτόχρονα με την ενδιάμεση και την τελική έκθεση. Καλύπτουν την ίδια χρονική περίοδο με την αντίστοιχη τεχνική έκθεση.
- 29.2 Οι καταστάσεις δαπανών και εσόδων παρουσιάζονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής. Ένα αντίτυπο διαβιβάζεται στην Επιτροπή και ένα άλλο διαβιβάζεται στην εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που ορίζει η Επιτροπή.
- 29.3 Ο συντονιστής δικαιούχος βεβαιώνει ότι τα στοιχεία που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής είναι πλήρη, αξιόπιστα και ακριβή, ότι τα οικονομικά έγγραφα που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή τηρούν τις κοινές διατάξεις, ότι τα έξοδα που δηλώθηκαν είναι έξοδα που πραγματοποιήθηκαν και ότι όλα τα έσοδα έχουν δηλωθεί.
- 29.4 Τα παραστατικά εξόδων (π.χ. τιμολόγια) δεν χρειάζεται να επισυνάπτονται στην κατάσταση δαπανών και εσόδων. Ωστόσο, ο συντονιστής δικαιούχος, εφόσον του ζητηθεί, παρέχει στην Επιτροπή όλα τα λεπτομερή στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων, που θα ήταν απαραίτητα για την αξιολόγηση των δαπανών και της αντίστοιχης έκθεσης δραστηριότητας.
- 29.5 Μόνο το ευρώ (€) χρησιμοποιείται στις καταστάσεις δαπανών και εσόδων. Ο συντονιστής δικαιούχος ή ένας συμπράττων δικαιούχος που τηρούν τους λογαριασμούς τους σε άλλο νόμισμα μετατρέπουν τα ποσά σε ευρώ χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα την πρώτη εργάσιμη ημέρα του έτους πληρωμής των δαπανών.

Άρθρο 30 – Φόρος προστιθέμενης αξίας

- 30.1 Όταν ο συντονιστής δικαιούχος ή ένας συμπράττων δικαιούχος δεν μπορεί να ανακτήσει τον ΦΠΑ που έχει καταβάλει στο πλαίσιο του έργου, το ποσό αυτό θεωρείται ως επιλέξιμη δαπάνη.
- 30.2 Για να θεωρηθεί επιλέξιμη η επιβάρυνση με ΦΠΑ, ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να αποδείξει με νομικά έγγραφα ότι ο ίδιος ή/και οι συμπράττοντες δικαιούχοι πρέπει να καταβάλουν, αλλά δεν δύνανται να ανακτήσουν τον ΦΠΑ για τα πάγια στοιχεία και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για το έργο.

Άρθρο 31 – Ανεξάρτητος οικονομικός έλεγχος

- 31.1 Ένας ανεξάρτητος ελεγκτής, ο οποίος ορίζεται από το συντονιστή δικαιούχο, ελέγχει την τελική κατάσταση δαπανών και εσόδων που υποβάλλεται στην

Επιτροπή, όταν η ανώτατη συνεισφορά της Ένωσης που ορίζεται στις ειδικές διατάξεις υπερβαίνει τις 300 000 €.

- 31.2 Ο ελεγκτής εξακριβώνει την τήρηση της εθνικής νομοθεσίας και των εθνικών λογιστικών κανόνων και πιστοποιεί ότι όλα τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν είναι σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία επιδότησης. Ο ελεγκτής ελέγχει επίσης τις πηγές χρηματοδότησης του έργου και ειδικότερα επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει συγχρηματοδότηση από άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης. Η εκτελούμενη εργασία πρέπει να είναι σύμφωνη με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής και να έχει τη μορφή που προβλέπεται σε αυτές.

Άρθρο 32 – Οικονομικός έλεγχος της Επιτροπής

- 32.1 Η Επιτροπή ή εκπρόσωπος εξουσιοδοτημένος από την Επιτροπή μπορεί να ελέγξει έναν συντονιστή δικαιούχο ή συμπράττοντα δικαιούχο ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της περιόδου υλοποίησης του έργου και μέχρι πέντε χρόνια μετά την τελική πληρωμή της συνεισφοράς της Ένωσης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 28.4.
- 32.2 Ο έλεγχος διενεργείται σε βάση εμπιστευτικότητας.
- 32.3 Η Επιτροπή ή ο εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος έχουν πρόσβαση στα έγγραφα που απαιτούνται για να διαπιστωθεί η επιλεξιμότητα των εξόδων των συμμετεχόντων στο έργο, όπως τιμολόγια, αποσπάσματα καταστάσεων μισθοδοσίας, δελτία παραγγελίας, αποδείξεις πληρωμής, καταστάσεις ελέγχου του χρόνου εργασίας και κάθε άλλο έγγραφο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό και την παρουσίαση των εξόδων.
- 32.4 Η Επιτροπή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι οι εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι της τηρούν την εμπιστευτικότητα των δεδομένων στα οποία έχουν πρόσβαση ή τα οποία τους παρέχονται.
- 32.5 Η Επιτροπή μπορεί να ελέγξει τη χρήση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης από το συντονιστή δικαιούχο και τους συμπράττοντες δικαιούχους.
- 32.6 Πληροφορίες για τα πορίσματα του ελέγχου αποστέλλονται στο συντονιστή δικαιούχο. Ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να κοινοποιήσει τις παρατηρήσεις του στην Επιτροπή εντός ενός μηνός από τη λήψη τους. Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να μη λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις που υποβάλλονται μετά την προθεσμία αυτή.
- 32.7 Βάσει των συμπερασμάτων του ελέγχου, η Επιτροπή λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα που κρίνει αναγκαία, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης εντολής ανάκτησης σχετικά με το σύνολο ή μέρος των πληρωμών που έχει πραγματοποιήσει.
- 32.8 Το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί να ελέγξει τη χρήση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ένωσης στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας επιδότησης, βάσει των δικών του διαδικασιών.
- 32.9 Δυνάμει του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου⁸ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁹, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)

⁸ ΕΕ L 292, 15.11.1996, σ. 2.

⁹ ΕΕ L 136, 31.5.1999, σ. 1.

μπορεί επίσης να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους και εξακριβώσεις σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από την νομοθεσία της Ένωσης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της απάτης και άλλων παρατυπιών. Αν κριθεί σκόπιμο, βάσει των πορισμάτων των εξακριβώσεων η Επιτροπή μπορεί να λάβει απόφαση ανάκτησης.

Άρθρο 33 – Έλεγχοι και επιθεωρήσεις

- 33.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να παράσχουν στους υπαλλήλους της Επιτροπής και στα πρόσωπα που αυτή εξουσιοδοτεί κατάλληλη πρόσβαση στους χώρους ή τις εγκαταστάσεις τους όπου διεξάγεται η δράση και σε όλα τα έγγραφα που αφορούν την τεχνική και οικονομική διαχείριση της πράξης. Η πρόσβαση προσώπων εξουσιοδοτημένων από την Επιτροπή μπορεί να υπόκειται σε συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής και του συντονιστή δικαιούχου σχετικά με θέματα εμπιστευτικότητας.
- 33.2 Οι εν λόγω έλεγχοι μπορούν να ξεκινήσουν μέχρι και πέντε χρόνια μετά την τελική πληρωμή, όπως αναφέρεται στο άρθρο 28.4.
- 33.3 Οι εν λόγω έλεγχοι εκτελούνται σε βάση εμπιστευτικότητας.
- 33.4 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι παρέχουν κατάλληλη συνδρομή στην Επιτροπή ή τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους της.

Άρθρο 34 – Κρατική ενίσχυση

Κάθε ενίσχυση που χορηγείται στο έργο από το κράτος ή με κρατικούς πόρους και καλύπτεται από την παρούσα συμφωνία πρέπει να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που προβλέπονται στα άρθρα 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης..

Άρθρο 35 – Αγορά γης/δικαιωμάτων, μίσθωση γης

- 35.1 Τα έξοδα που πραγματοποιούνται για την αγορά γης/δικαιωμάτων, τα οποία συνδέονται αναπόσπαστα με την υλοποίηση έργου του στοιχείου LIFE+ Φύση και προβλέπονται ρητά σε αυτό, θεωρούνται πλήρως επιλέξιμα εφόσον:
 - οι τιμές αγοράς βασίζονται στους όρους της αγοράς·
 - ο συντονιστής δικαιούχος και οι συμπράττοντες δικαιούχοι δεσμεύονται ότι τα πάγια στοιχεία που έχουν αγοράσει αποδίδονται οριστικά σε δραστηριότητες διατήρησης της φύσης και μετά το τέλος του έργου που συγχρηματοδοτείται από το LIFE+ Φύση·
 - σχετικά με τη γη που αγοράζεται όπως προβλέπεται στο έργο, ο συντονιστής δικαιούχος εξασφαλίζει την καταχώρισή της στο κτηματολόγιο κατά τρόπο που εγγυάται ότι η γη προορίζεται οριστικά για τη διατήρηση της φύσης. Όταν σε ένα κράτος μέλος δεν υπάρχει κτηματολόγιο ή δεν προβλέπει επαρκείς νομικές εγγυήσεις, ο συντονιστής δικαιούχος εισάγει όρο στη σύμβαση πώλησης της γης περί της οριστικής της απόδοσης στη διατήρηση της φύσης. Στις χώρες όπου η εισαγωγή μιας τέτοιας εγγύησης τόσο στο κτηματολόγιο όσο και στη σύμβαση πώλησης είναι παράνομη, η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί μια ισοδύναμη εγγύηση, εφόσον αυτή παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας μακροπρόθεσμα και πληροί τις απαιτήσεις που περιέχονται στο παράρτημα I του κανονισμού για το LIFE+·

- σχετικά με τη γη που αγοράζεται από ιδιωτικούς φορείς, η σύμβαση πώλησης ή/και η καταχώριση της γης στο κτηματολόγιο περιλαμβάνει εγγύηση ότι το ακίνητο θα μεταβιβαστεί σε νομικό πρόσωπο δραστηριοποιούμενο κυρίως στον τομέα της προστασίας της φύσης, σε περίπτωση λύσης του ιδιωτικού φορέα ή αδυναμίας του να διαχειρίζεται τη γη σύμφωνα με τις απαιτήσεις της διατήρησης της φύσης. Στις χώρες όπου η εισαγωγή μιας τέτοιας εγγύησης στο κτηματολόγιο ή στη σύμβαση πώλησης είναι παράνομη, η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί μια ισοδύναμη εγγύηση, εφόσον αυτή παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας μακροπρόθεσμα και πληροί τις απαιτήσεις που περιέχονται στο παράρτημα I του κανονισμού για το LIFE+
- σε περίπτωση αγοράς γης με σκοπό την ανταλλαγή της σε μεταγενέστερη ημερομηνία, η ανταλλαγή πραγματοποιείται πριν από την ημερομηνία λήξης του έργου το αργότερο και οι διατάξεις του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή στις εκτάσεις που αποκτώνται μέσω της ανταλλαγής. Η γη που αγοράζεται με σκοπό την ανταλλαγή απαλλάσσεται, στο στάδιο της υποβολής της ενδιάμεσης έκθεσης, από την εγγύηση ότι η γη θα αποδοθεί οριστικά στη διατήρηση της φύσης.

35.2 Η διάρκεια μίσθωσης γης είτε περιορίζεται στη διάρκεια του έργου είτε είναι τουλάχιστον 20 χρόνια και συνάδει με τις ανάγκες προστασίας του οικοτόπου και των ειδών. Σε περίπτωση μακροπρόθεσμης μίσθωσης γης, το μισθωτήριο συμβόλαιο περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις και δεσμεύσεις που επιτρέπουν την επίτευξη των στόχων του όσον αφορά την προστασία του οικοτόπου και των ειδών.